

Національний університет
«Острозька академія»

Co-funded by
the European Union

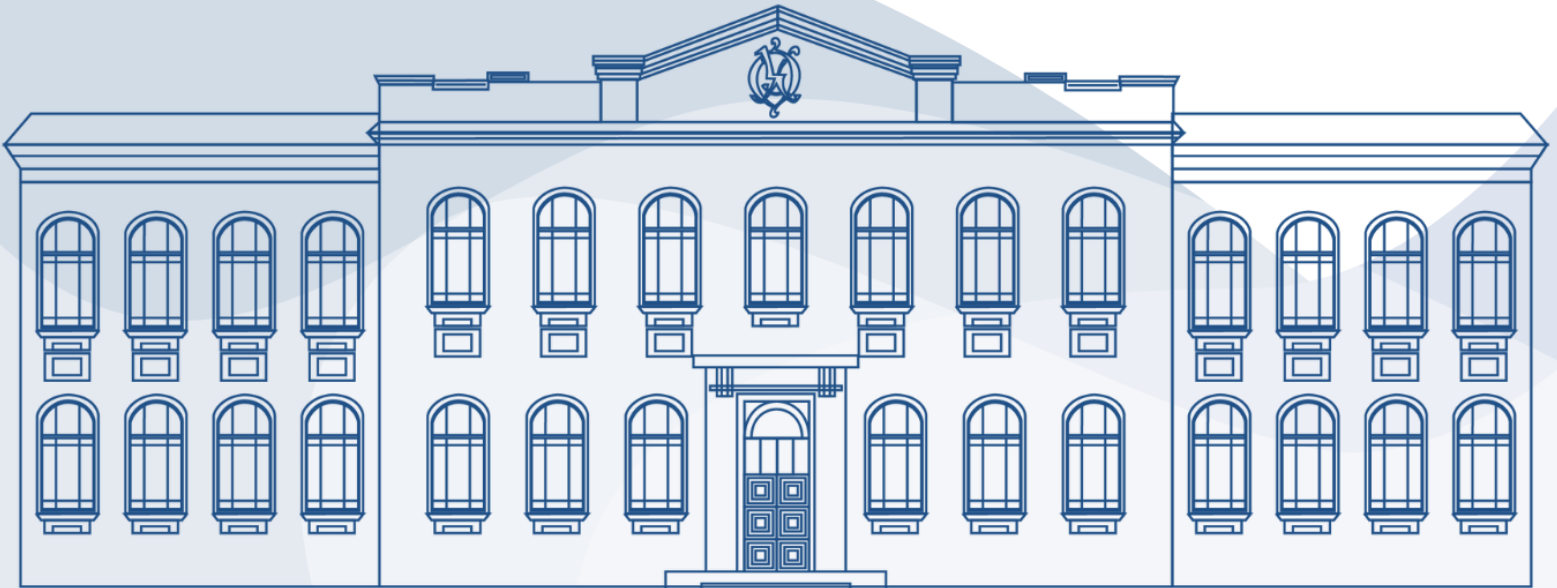
Міністерство освіти і науки України

Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського
Центр досконалості ім. Жана Моне «Хаб європейських рішень»
Науково-дослідний центр вивчення наукової, освітньої,
громадської та політичної спадщини академіка І. Малиновського

МАТЕРІАЛИ
XII Міжнародної
науково-практичної конференції

МАЛИНОВСЬКІ ЧИТАННЯ

27–28 листопада 2025 року

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2025

УДК 34(063)
ББК 67
НЗ4

Друкується за ухвалою вченої ради
Навчально-наукового Інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 5 від 09 грудня 2025 року)

Редколегія випуску:

Дробуш І. В., доктор юридичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»
(головний редактор);

Блащук Т. В., кандидат юридичних наук, доцент, Національний університет «Острозька академія»;

Матвійчук М. А., доктор філософії в галузі права, доцент, Національний університет «Острозька академія»;

Крالیук П. М., доктор історичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»;

Балацька О. Р., кандидат юридичних наук, професор, Національний університет «Острозька академія»;

Михальчук Б. С., доктор філософії в галузі права, Національний університет «Острозька академія»;

Лотиш Т. В., доктор філософії в галузі права, Національний університет «Острозька академія»;

Скарбарчук О. Г., доктор філософії в галузі права, Національний університет «Острозька академія».

Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання» (м. Острог, 27–28 листоп. 2025 р.) / ред. кол.: Дробуш І. В., Блащук Т. В., Матвійчук М. А. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2025. 415 с.
DOI:10.25264/09.12.2025

У збірнику опубліковано матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання» у межах Саміту «Європейські виклики та рішення» (м. Острог, 27–28 листопада 2025 року) на актуальну правову та державну проблематику. Наведені тези науковців будуть цікаві як дослідникам питань історії, права та держави, так і практикам, викладачам, аспірантам і студентам. Конференція відбувалася у межах грантового освітнього проекту Hub of the EU solutions, що співфінансується Європейським Союзом (101127578 — HEUS — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH).

The collection contains materials from the XII International Scientific and Practical Conference ‘Malynovskyi Readings’ held as part of the ‘European Challenges and Solutions’ Summit (Ostrog, 27–28 November 2025) on topical legal and state issues. The abstracts and articles by scholars will be of interest to researchers in the fields of history, law and state, as well as practitioners, teachers, postgraduates and students. The conference was held as part of the Hub of the EU Solutions grant-funded educational project, co-financed by the European Union (101127578 — HEUS — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH).

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають Європейський Союз або Виконавче агентство з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести відповідальність за них.

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

© Автори, 2025

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2025

Васіна А. О.,

здобувачка вищої освіти Інститут права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Згідно зі ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод, кожна особа має право на справедливий і публічний розгляд справи протягом розумного строку незалежним і неупередженим судом, який визначено законом, що розглядає спір щодо цивільних прав та обов'язків. Відповідно до українського законодавства, у період дії правового режиму воєнного стану суди діють лише на підставі та у межах повноважень, визначених Конституцією України, і право на судовий захист не може бути обмежене. Повноваження судів та органів правосуддя, закріплені Конституцією, залишаються дійсними й у період воєнного стану (ст. 12-2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»). Масовані ракетні удари, навіть на віддалених від лінії фронту територіях, створюють загрозу для безпеки суддів, учасників процесів та працівників суду. Незважаючи на це, суди та органи суддівського самоврядування проявили певну гнучкість і пристосували процедури до умов воєнного часу. Важливу роль у цьому відіграли норми ЦПК України, що сприяли впровадженню електронних технологій та дистанційних судових розглядів у цивільному процесі. У справі «Цезар та інші проти України» ЄСПЛ зазначив, що державні органи іноді стикаються з труднощами у забезпеченні належного функціонування судової системи у регіонах, де тривають бойові дії. [1, с.186-189]

Обставини, які стали підставою для запровадження воєнного стану, суттєво вплинули на процесуальні строки, адже суд змушений знаходити баланс не лише між правами учасників справи на своєчасний розгляд та завданнями цивільного судочинства, а й між позапроцесуальними факторами, такими як безпека учасників процесу, суддів та працівників апарату суду. Оцінка розумності строків розгляду здійснюється індивідуально для кожної справи, з урахуванням таких аспектів, як: складність справи, поведінка заявника, дії державних органів та значущість питання для заявника. [1, с.195]

Відповідно до ст. 55 Конституції України, права і свободи людини та громадянина охороняються судом, а кожному гарантується право оскаржувати в суді рішення, діянь органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб. Згідно зі ст. 64, конституційні права і свободи не можуть обмежуватися, за винятком випадків, прямо передбачених Конституцією. Під час воєнного або надзвичайного стану можуть вводитися певні обмеження прав та свобод із визначенням строку їх дії, проте не підлягають обмеженню права,

зазначені у ст. 24, 25, 27-29, 40, 47, 51, 52, 55-63 Конституції. На початку дії воєнного стану загальні суди, що опинилися в зоні бойових дій, окупації або оточенні, були відключені від Інтернету через високий ризик доступу представників агресора до Єдиного реєстру судових рішень і конфіденційної інформації про учасників процесів. Це призвело до блокування доступу суддів до Реєстру і фактичної неможливості здійснення правосуддя навіть у тих судах, які не зазнали серйозних пошкоджень і мали технічні та кадрові ресурси для розгляду справ відповідно до чинного процесуального законодавства. [2, с.27-28]

Воєнний стан суттєво ускладнив реалізацію права на судовий захист, особливо для судів, що опинилися в зоні бойових дій або окупації. Незважаючи на наявність технічних і кадрових ресурсів, обмеження доступу до Єдиного реєстру судових рішень призвели до тимчасової неможливості здійснення правосуддя, підкреслюючи важливість збереження конституційних гарантій навіть у надзвичайних умовах.

24 лютого 2022 року Рада суддів України прийняла Рішення № 9, яким наголошується, що навіть під час воєнного або надзвичайного стану робота судів не може припинятися, а конституційне право на судовий захист залишається невід'ємним. У випадку загрози життю, здоров'ю та безпеці суддів і працівників апарату суду рекомендовано приймати оперативні рішення щодо тимчасового призупинення судочинства до усунення таких обставин. Перед цивільним судочинством постало безліч викликів: нестача суддівських кадрів, неможливість роботи судів на окупованих територіях, відсутність доступу до матеріалів справ або їх знищення на тимчасово окупованих територіях. [3, с.349]

В умовах воєнного стану відбулися зміни у територіальній підсудності судових справ, спостерігалася відсутність чітких правил передачі справ між судами, недостатнє фінансування судової системи, нестача суддів, незавершене формування Вищої кваліфікаційної комісії суддів, обмеження або відтермінування доступу до електронних ресурсів, а також порушення строків виконання судових рішень. [3, с.356]

Воєнний стан створив значні перешкоди для ефективного функціонування судової системи України: обмежив доступ до судових рішень, ускладнив територіальну підсудність справ, викликав кадровий дефіцит та нестачу фінансування, а також ускладнив виконання рішень. Незважаючи на це, чинне законодавство визначає рамки доступу до судових ресурсів та гарантує неприпустимість додаткових обмежень, що дозволяє підтримувати роботу судів і забезпечувати захист прав громадян навіть в умовах війни.

Незважаючи на ці складнощі, українська судова система значною мірою адаптувалася до умов повномасштабної війни. Хоча конкретного процесуального алгоритму дій у воєнний час немає, суди змогли організувати роботу так, щоб

забезпечувати захист порушених прав та виконувати своє головне завдання – забезпечення правосуддя в державі.

Список використаних джерел:

1. Проблеми здійснення та захисту цивільних прав в умовах воєнного стану: монографія НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2023. 336 с. <https://doi.org/10.32837/11300.23423>
2. Коверзнев В.О., Шеремет О.С. Проблеми судового захисту прав осіб в умовах воєнного стану. Економіка та право. 2022, № 2. С. 25-30. <file:///C:/Users/Anna/Downloads/document.pdf>
3. Fakas I.B. The influence of martial law on civil justice. Transformation of the legal system and human rights protection under the influence of martial law: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. 468 p. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/495/13175/27549-1?inline=1>